

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

No. 41

10

OCTOMVRIE

1926

În acest număr: Fuziunea inutilă de *Alexandru Hodoș*; Iulie, Romantă de *Ion Dinu*; Plăgi sovietice: antisemitism comunist; Noua generație huligană de *G. M. Ivanov*; Trei morminte de *Septimiu Popa*; Regionaliștii din Basarabia și naționalismul românesc de *Corneliu Codarcea*; Din orientul senin de *P. Iordănescu*; Insemnări: Jos intelectualii, sus masele; Reciprocitate; Programul noului partid etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ No. 10

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Fuziunea inutilă

Un permanent subiect de glumă e pe cale să se transforme într-un fapt politic real. Partidul național din Ardeal, atât cât a rămas să suporte mai departe conducerea d-lui Iuliu Maniu, se va contopi, în ziua de 10 Octombrie, cu partidul țărănesc al d-lui Ion Mihalache. (Afară numai, dacă nu va interveni o nouă amânare...) Din această învoială, cam tardivă orice s'ar zice, va lua ființă un partid nou, boțezat: național-țărănesc, a cărui structură organică și al cărui program de realizări rămâne să se cristalizeze de-acum înainte.

Dacă fuziunea național-țărănistă s'ar petrece în condiții normale și dacă unirea celor două grupări s'ar înfăptui într-o atmosferă de perfectă înțelegere, am fi îndemnați să înregistrăm, fără umbră de părere de rău, o simplificare de mult dorită a politicei românești. Aveam, până mai deunăzi prea multe partide în țară. Ar fi locul să ne bucurăm, că am rămas acum cu mai puține..

În paginile acestei reviste s'a pomenit în dese rânduri despre rolul întârziator, pe care l'a jucat partidul național din Ardeal în evoluția firească a luptelor politice de la noi. Având să asculte, printr'un capriciu al soartei, de îndrumarea șovăielnică a unui om, care, în loc să ia asupra lui sarcina de a grăbi încadrarea Ardealului în viața de stat a României-întregite, a râvnit la gloria unui steril cunctator, acest așa numit partid național n'a reușit până acum să-și găsească locul în mijlocul curentelor politice de pe toată suprafața țării, încurând de-binele ițele abia începute ale treburilor noastre publice. Bătând la toate porțile, și pertractând în toate părțile, d. Iuliu Maniu, în calitatea sa de procurist al unor ambițiuni provinciale, nu s'a putut pune de acord cu noua geografie a românismului, și preocupat de destinele bucătăriei de acasă, nu a reușit să îmbrățișeze cu o singură privire

întregul edificiu al patriei sale. Dintre toți cetățenii de recentă origine ai României-întregite, d. Iuliu Maniu a fost acela, care s'a adaptat mai anevoie împrejurărilor schimbate. Gândiți vă, cu câtă greutate a renunțat la autonomia provizorie a Consiliului dirigent, la a cărui dizolvare s'a opus până în ultimul moment, deși o ceruse propriul său partid, și amintiți-vă de lunga călătorie circulară, pe care a întreprins-o de la 1919 încoace pe la diferitele răspântii ale vechiului regat...

Toate evenimentele din ultimul timp stau mărturie, că n'am fost nici pătimiși, nici nedrepti în judecățile noastre. Suntem în ajunul fuziunii cu țărăniștii, în realizarea căreia să presupunem că, de data ceasta, credem. Iată însă, că mai înainte chiar ca actul definitiv să se fi produs, au început să curgă protestările, și să plouă cu demisii în partidul național. Amici proaspeți, primiți ieri cu mare fast în casa de unde plecă astăzi cu arme și bagaje, se văd în neplăcuta situație de a-și căuta norocul în altă parte. Condițiile contopirii cu țărăniștii (cari nu puteau să fie altele) au sfârșit prin a determina această fatală despărțire. Fără nicio remușcare, d. Iuliu Maniu și-a jertfit puținele sale organizații de dincolo de Predeal. De ce? E vădit, că pe d. Iuliu Maniu nu-l interesează decât soarta partizanilor săi dintre Dârste și Halmei...

Prea bine, dar se naște atunci întrebarea: pentru ce a mai căutat tovărășia, atât de stângenitoare, a d-lui N. Iorga? pentru ce mai acceptat să stea alături de d. C. Argetoianu, pe care îl atacase până în ajun? pentru ce a luat în corabia sa pe foștii tachiști? Pentru ce? Și la această întrebare se răspunde ușor. D. Iuliu Maniu, urmărind în-gusta sa politică utilitaristă, a crezut, că în urma acestor cărpeli operate asupra partidului național din Ardeal, va reuși să se impună, țării și Regelui, ca un partid de guvernământ, peste care nu se poate trece. Socoteala a fost greșită. Nici N. Iorga, nici d. C. Argetoianu, nici foștii tachiși n'au reușit să facă din fostul avocat al Consistoriului blăjean un coșcogeamite președinte de Consiliu... Neisbutind să facă această operație de transformare, sincerii aliași de până acum au fost înlăturați ca o unealtă, care n'a corespuns așteptărilor, căci n'a reușit să îndeplinească scopul pentru care a fost aleasă. De aceea, d. N. Iorga își strânge partizanii, ca să-și refacă vechiul său partid naționalist-democrat, d. C. Argetoianu se pregătește să-și improvizeze o punte de trecere spre liberali, iar foștii tachiști s'au așezat în expectativă indiferentă, complet desamăgiți.

Suntem și noi, de părere, că aceste defecțiuni n'ar avea o prea mare însemnătate, — căci nu numai numărul hotărăște succesul unei acțiuni politice, — dacă cei rămași ar fi ei înșiși strâns grupați în jurul aceluiași credințe, și dacă ar fi animați de o perfectă loialitate unii față de alții. Dar, ce fel de reciprocă încredere poate să se nască, de pildă, între fruntașii țărăniști, atât de îndârjiți adversari ai liberalilor, și nerăbdătorul tineret din partidul național, care numai cu câțeva zile înainte de a se hotărî fuziunea cu țărăniștii, îl implorau pe d. Iuliu Maniu, prin gazete, să se înțeleagă cu d. Ion I. Brătianu? Și aceștia, la rândul lor, ce energie rodnică vor ști să cheltuiască pentru

consolidarea unei înțelegeri? Atitudinea lor poate să pară, multora, ridicolă, dar e și tristă în acelaș timp. Sunt oameni, cari au visat ani de-arândul la o căsnicie din dragoste cu partidul țărănist, și cari sunt puși în fața realizării acestei dorinți tardive tocmai când își mutaseră gândul și inima chiar în direcția contrară!

Fuziunea național-țărănistă are, într'adevăr gustul de leșie al unei supe încălzite. Vreme de șase ani au durat târguielile. Când credeam că totul a fost aranjat, când condițiile contopirii erau bine fixate, și când nașii noului partid se pregăteau să treacă dela nuntă la botez, târgul se strica din te — miri ce, iar fuziunea cădea în baltă. Și viceversa. Când ne ziceam că totul s'a isprăvit, când se iveau semne serioase de furtună, târgul începea din nou, la umbra unui promițător acord electoral. De-alungul acestui zig-zag, se înțelege, că au fost și momente favorabile. Plictisită de apăsarea guvernării liberale, brutală și egoistă, apoi, pe lângă toate acestea, dornică de formulă politică nouă, lumea dela noi ar fi primit, cel puțin la început, cu o deosebită îngăduință și cu destule speranțe, unirea celor două partide. Ar fi iertat multe ezitări. Ar fi trecut cu vederea multe greșeli. Și ar fi așteptat să vadă, cc iese din această făgăduitoare mixtură?

Ultimul moment favorabil a fost acela al retragerii guvernului liberal. În fața crizei ministeriale, care s'a deschis atunci, dl Iuliu Maniu avea prilejul supram să se decidă. Era cea din urmă răspântie a fuziunii național-țărăniste. Noi suntem convinși, ce-i drept, că nimic nu s'ar fi schimbat, din felul cum a fost rezolvată succesiunea la cârma țării. Omul situației rămânea tot dl general Averescu, pe care îl impunea la conducerea nu numai perfecta coeziune a partidului său, întins pe toata suprafața țării, nu numai idea politică unitară, pe care o reprezenta acest partid, dar, și experiența sigură a unui om, care mai sfătuse de două ori în fruntea trebilor publice. Dl Iuliu Maniu era omul-surpriză, iar surpriza putea să fie neplăcută pentru toată lumea.

Cu toate acestea, dl Iuliu Maniu era dator să încerce. În cugătarea domnisale, trebuia să-și facă loc convingerea, că unirea partidului național cu partidul țărănesc avea să fie hotărâtoare pentru deslegarea crizei. Având în fața sa trei partide revendicând fiecare puterea pe seama sa, Regele a ales, fără multă greutate, partidul poporului, singurul care nu suferea de boala regionalismului.

Partidul țărănist n'avea, în Ardeal, de cât pe d. Bogdan-Duică. Partidul național n'avea, în Basarabia, decât pe d. Pelivan. Organizații de fel, nici într'o parte a țării, nici în cealaltă. Complectându-și reciproc lipsurile totale, și arătându-se înțelese să guverneze împreună, cele două partide contopite, în fine, într'unul singur, ar fi avut, de sigur, mai mulți sorți de izbândă.

Nu zicem că mersul lucrurilor ar fi fost altul. În orice caz, d. Iuliu Maniu era dator să încerce, să se folosească de clipă, să se decidă. Dar d. Iuliu Maniu, închipuindu-și că poate veni singur la

guvern, și-a tras pe sfoară tovarășii, și n'a făcut fuziunea. O face abia acum, când nu-i mai slujește la nimic.

Căci, n'avem de-ât să examinăm poziția viitorului partid național-țărănist, cu ochianul celui mai meticulos spirit practic, pentru a ne convinge de acest lucru. Viitorul partid național țărănist intră în arenă cu puteri scăzute. El se înfațșează mult mai slab decât fusese lunga tovarășie electorală dintre cele două grupări, contopite astăzi, dar nu în întregimea lor. Ei bine, ce va face acest viitor partid național-țărănist? Va începe campania de răsturnare împotriva guvernului actual? E probabil. Cu ce arme de atac, și, mai ales, cu ce sorți de izbândă? Bucurându-se de încrederea R gelui (alminteri n'ar fi fost chemat la cârma țării) și având o compactă majoritate în Parlament (care nu e amenințată de nicio sciziune) partidul poporului are răgazul de a governa în absolută liniște și în deplină siguranță. S'ar mai putea face aluzie, firește, și la o mișcare de stradă. Dar, mărturisim fără înconjur, că nu-l vedem pe d. Iuliu Maniu pe vârful unei baricade.

Poate, că d. Maniu nădăjduiește să ia, în mâna sa energică, frânele statului, după retragerea guvernului de astăzi, împiedicând astfel revenirea la putere a partidului liberal. Aci intrăm în domeniul profețiilor. Cu toate acestea, avem destule motive să credem, că între partidul național țărănesc, văduvit de atâtea forță de mâna întâia, și partidul liberal, hotărârea constituțională a Suveranului va înclina spre acesta din urmă.

Astfel, d. Iuliu Maniu nu va putea aspira la postul râvnit de prim-ministru, decât cel mult peste opt ani. E foarte bine să se pregătească cineva din vreme, deși, până atunci, câte se mai pot întâmpla!...

ALEXANDRU HODOȘ

POEZII

Iulie

*Noapte! Blândă, liniștită noapte
Prea plină, din zenit în apa clară,
Grea de lună și caise coapte
Salut, o noapte selenară!*

*Cu dinții vineți, în adâncuri de pădure
Acuma șauni lasă must de mure
Pe alba piele-a nimfelor mușcate...
Trozniri de crângi. Un șapăt. Voluptate.*

*Salve șaie,
Noapte grea de smirnă—iasomie!
Deslânșuiți ies șaunii la drum
Am numărat o sută pân'acum
Curând-curând voiu număra o mie...*

Noapte grea de spasme, — salve șaie!...

Romanță

*Ca să te cânt
Am adunat cuvânt lângă cuvânt.*

*Nu le-am ales, nu le-am cules și nu le-am mângăiat
Dar s'au chemat, s'au înmulțit, s'au adunat
Ca mieii, unul lângă altul au venit
De pretutindenea, de nicăieri, din infinit,
Din tot ce-aveam să tac, să sper, să țin
Cuvinte multe, fire de nisip,
Să spună aurul simțirei mele
Să fie licurici, să pară stele
Din prundul argintiu de pe aleie
Să 'ntruchipeze mari cărări lacteie..*

*Cuvânt lângă cuvânt am adunat
Și te am cântat*

*Dar ce a rămas din caravana lor?
Ce far aprins, am trecătorilor?
Ei nu m'au înțeles, tu nu m'ai priceput
Sânt mut ca 'n zilele dela 'nceput.
Nu-i nici un cânt în biete-mi cuvinte
Cuvintele sunt lespezi de morminte
Subt care dorm iubirile, — cavou
Inchis hermetic, fără vr'un ecou
Și vără vr'o jereastră înspre cer...
Zadarnic le deschid, zadarnic le mai cer.
Sunt triste, mute, moarte, fără zare
Ca ochii plini de mari pustietăți lunare...
Și-acuma văd cât de zadarnic,
Să te cânt
Am adunat cuvânt lângă cuvânt!*

ION DINU

Plăgi sovietice

Antisemitism comunist

Năravurile din fire, la toate felurile de viețuitoare — până la om, n'are lecuire. Năravul istoric al rusului e antisemitismul. Antisemitismul țarist consta în strămtorarea iudeilor: nu li se dădeau toate drepturile, deși evreii găseau toate posibilitățile de a pătrunde în orașele unde nu li se îngăduia să trăiască, în toate funcțiunile libere, în comerț, în viața intelectuală, în universități, pretutindeni. În timpul perioadei întâia a revoluției, antisemitismul era declarat din oficiu inexistent, dar fiindcă o putere de stat nu era încă consolidată, revoluționarilor provinciali, — fel de fel de „atamani“ lăiau din când în când evreimea cu sabie și cu cuțitul. Strigătele măcelăriților evrei ajungeau peste „cordonul antisovietic“, până în centrul Europei și dincolo — până în America. Antisemit cu fierul și cu sabia a fost Petliura, la sud — în stepele de pe țărmul Mării Negre, opera și Mahno, în centrul Ucrainei — atamanul Grigoriev, și toți capii răzvrătiților distrugeau pe evreii cu convingerea, (nu numai din plăcere) că iudeul aduce un mare rău poporului, conducând revoluția planetară.

După ce guvernul sovietic s'a consolidat, după ce internaționala a III iudeocomunistă a devenit forță conducătoare atât în Rusia cât și în Europa, antisemitismul a fost condamnat, iar cei ce-l practicau erau supuși morții. Astfel între o parte a poporului rus: țărâniimea și muncitorimea și între guvernul poporului iudeu, care pusese stăpânire pe Rusia, s'a stabilit o situație de ură distructivă pe chestie națională.

Multă vreme, până în 1924, antisemitismul nu a putut fi activ, fiindcă organele de rânduială internă, Ce-ka și Armata roșie erau conduse de evrei, cari se îngrijeau în primul rând ca poporul din care fac parte să nu sufere de loc și în niciun fel.

Se făcea o propagandă din partea guvernului sovietic printre muncitorii și țărânii ruși, al cărei scop era să convingă pe aceștia, că revoluția e făcută de poporul rus, că e pentru binele lui, și că iudeii își dedicaseră viața fericirii acestui popor de mujici ruși și de muncitori nefericiți. Nu era greu însă de văzut că dacă evreii ocupaseră

posturile de comandă ale revoluției, viața de toate zilele a țaranului și muncitorului devenea din ce în ce mai grea. Pe de alta parte se observa că agenții efectivii pentru distrugerea poporului, distrugere morală și fizică, erau aproape toți evrei. Astfel organele de ordine infernă, Ceka cu toate ramificațiile ei văzute și nevăzute, ucideau și împuşcau pe contrarevoluționari, cu mâini evreiești. Călăii propriu zis, erau afară de câteva rusoaice corăiniste, bolnave și nebune, afară de lituanieni (Peters, L. ūis) și de chinezi, restul erau fiii ai poporului dominant, — poporul iudeu.

Reacțiunea măcar și în forma unei stăpânite indignări nu putea întârzia. Era necesară numai o lipsă de vigilență din partea guvernului și din partea iudeilor din fruntea și din centrul instituțiilor de ordine, ca revolta împotriva lor să se reverse pe străzi și să ia tradiționalele și cunoscutele forme ale programurilor antisemite. Până când guvernul sovietic și partidul comunist iudeorus făceau una, — „monolitul“ fiind necrăpat nicăiri — nici pomeneala de antisemitism activ, larg și cotropitor.

După ce în sânul guvernului, al internaționalei a III și în partidul comunist se începură luptele între șefi, luptele de ambiții, și chiar de ideologii, și fiindcă s'a întâmplat ca grupările să fie alcătuite de comuniști cam de aceeași naționalitate, antisemitismul se arată și sus, ca prin pildă rea, să ațâțe pe cel de jos și care măi era și general.

Astfel avem acum un *antisemitism comunist*, nutrit, propovăduit și organizat activ de comuniști împotriva comuniștilor *evrei*. În fruntea comuniștilor antisemiți stă Stalin. Nimic n'ar fi putut îndreptăți pe Secretarul General al partidului comunist să se coboare la această josnicie antimarxistă și foarte anticomunistă. E cunoscută doar integritatea lui ideologică, sentimentul lui de înfrățire comunistă cu toate rasele, națiunile, triburile, și chiar cu animalele superioare domestice sau pe cale de domesticire. Păzitor credincios al testamentului lui Lenin, înainte de toate Stalin dictatorul Rusiei sovietice, știe că fără iudei revoluția socială nu se poate face nici în granițele actuale ale împărăției roșii, nici pe toate întinderile planetei. Stalin știe că fără ajutorul forțelor organizate ale iudaismului universal, revoluția „planetară“ nu va ajunge la ziua de triumf. Să te lupți împotriva iudaismului, înseamnă să te lupți împotriva revoluției.

Să poți număra victorii asupra iudeilor, înseamnă să înșiri victorii asupra revoluției însăși. Și în măsura în care stingherești libera manifestare a iudaismului, în aceeași măsură mărginești forța de expansiune a revoluției sociale și anticapitaliste. Ori cât ar fi de mărginit intelectualicește Stalin, el știe din experiența de ani de zile, că revoluție și iudaism înseamnă unul și acelaș lucru. În ce groaznică contradicție s'a încurcat antisemitul Stalin, care este în acelaș timp și cel mai larg și adânc adept al revoluției. Dar de unde a început antisemitismul lui Stalin și al celei mai însemnate grupări din guvernul sovietic, din Comitetul Central executiv al partidului și chiar în marele partid comunist?

Stalin a fost dela început jignit în sentimentele lui de comunist ortodox de faptul că corupția, dar o corupție mare și definitiv primejdioasă întregului regim comunist, este opera evreilor mici, mari și foarte mari. Evreii mici în sferele inferioare ale vieții sovietice fac ceea ce le impune firea lor: comerț clandestin. Comerțul clandestin strică dispozițiile decretelor relativ la repartizarea mecanică a bunurilor dobândite prin munca colectivă a proletariatului din fabrici.

Evreul comerciant întreținea viu în mușchiul de la țara și în muncitorul de la oraș instinctul individualist și tendința liberului schimb. Lucrul acesta nu era de loc lucru comunist și rezultate practice se reduceau la limitarea tendințelor comuniste ale guvernului și eliberarea forțelor producătoare din chinga principiului de distribuire impusă, obligatorie și forțată. Agent al libertății comerțului, evreul devenea un factor anticomunist, măcar și în domeniul inferior al vieții. În plăcea acestui agent al liberului schimb să știe că există condițiuni sociale în care, el fiind protejată un guvern de conaționali, poate cu banuși mici să facă afaceri tot mici dar neschimbat rentabile. Cu atât mai mult îi plăcea aceasta situație, cu cât în ea băștinașul, ne având aceleași capacități, aceeași îndrăzneală, același sistem al tuturor tertipurilor, nu-i putea fi concurent.

Micului și insignifiantului evreu îi plăcea regimul comunist în măsura în care acest regim asigura domnia evreilor, în măsura în care evreii politicieni asupreau pe celelalte naționalități, asigurându-i indirect un întins câmp de operații libere. Evreul mic devenea un aliat al țaranului, care aspira și el la liberul schimb. De unde ar fi putut și micul evreu că el indirect e un agent anticomunist, o piedică pentru întărirea sistemului *general* de stăpânire iudaică. Sunt explicabile astfel animozitatea, ura, disprețul și frica lui Stalin de acest mic evreu, care zădărnicește linia fundamentală a comunismului transformist. De aici până la un antisemitism de simțire și până la concretizarea publică a acestui antisemitism nu este decât un pas.

În timpul perioadei Noului Economii Politice, când guvernul comunist a trebuit să proclame libertatea de fapt al comerțului, Stalin a observat că „nepmanul” adică burghezul sovietic se recruta din evreii îmbogățiți. Noua economie politică era o concesie vremelnică din partea guvernului, o abatere temporală de la principiile fundamentale ale sistemului de repartizare marxistă. Era, concret, o odihnă dată proletariatului, până când guvernul sovietic provocând revoluția mondială și punându-se în fruntea ei, va fi putut să întreprindă cu amănunte socialiste reorganizarea societății pe litra stăruitoare dogmatică a doctrinei comuniste. „Nepmanii” — adică profitorii acestei perioade în majoritatea lor evrei, au permanentizat o situație precară, au preschimbat-o în folosul lor, și generalizându-o în toate domeniile vieții sovietice, au creat un mediu în care s'a născut, a înflorit, s'a întărit și a pătruns adânc și în larg noua burghizie sovietică, după compoziția națională în majoritatea ei evreiască. Noua Economie politică deveni favorabilă și sistemului de concesii. Pe baza acestui sistem, capitalul străin pătrundea cu pași siguri în gospodăria sovietică, și

în domeniul de reorganizare industrială și economică a Rusiei deveni în curând factorul important. La început sistemul de concesiuni trebuia să fie un monopol al statului, — atare a rămas virtual și până acum — dar legăturile cu capitalul străin au dat naștere a numeroase complicațiuni de schimb, de reprezentare, datorită cărora s'a ivit necesitatea de a se reînființa băncile, bursa, instituția antreprenorilor și furnisorilor. În acest domeniu de schimb, de furnisaj evreul înstărit găsi un întins domeniu de lucru, de profituri și de influență politică. Oricât ar fi de eterne principiile burgheze, într'o perioadă de stângenie a lor, pentru a răsufla, pentru a deveni active au nevoie de ajutor extern, și acest ajutor l'au dat evreii. „Nepman” și evreu bogat în Rusia sovietică e aproape acelaș lucru. Burghezia sovietică e alcătuită în mai marea ei majoritate, de evrei îmbogățiți. Reprezentanți și posesori ai capitalului particular, ori cât ar fi acesta supus capitalismului de stat, sunt evreii. Într'o aparentă situație precară, capitalistul evreu a dat o lovitură de moarte capitalismului de stat. Factor creator al economiei burgheze a devenit în Iudeorusia — evreul înstărit. E și aici o contradicție, a cărei tendinși mai târziu în domeniul politicei vor ajunge firesc stânjenitoare evreimei rusești. Fiindcă evreimea înstărită accelerând burghezirea vieții, provoacă și echivelente politice — un început democrație, după aceia un început de liberalism, condiții în care se vor ivi forțele naționale rusești, și cari vor suprima fără îndoială atât influența politică iudaică, cât și pozițiile ei economice. Ca și ovreul mic, evreul înburghezit se transformă într'un agent anticomunist, deși știe că alt regim decât regimul iudeocomunist îi va tăia crăcile de sub picioare și-l va trânti în locul unde se afla înainte de războiu — în stare de opresiune și prigonire politică. Dar, ca în toate, și aici pasărea pe limba ei pierе.

Stalin are prin urmare încă o justificare a antipatiilor sale iudaice. Datorită evreilor scumpul lui comunism se stinge „precum se stinge ceara în fața focului”.

Dar mai e și o a treia împrejurare, care îi umple și mai definitiv sufletul cu otravă antisemită. Se vorbește acum de toată lumea, despre opoziția comunistă în sânul partidului comunist. Această opoziție e pe cât de puternică, pe atât de activă. Pentru a o lichida în mod pașnic și pentru a nu o lăsa să se ramifice în viața politică, pentru a nu izbândi să-și facă tranșee și parapete, Stalin convoacă la 15 Octombrie congresul pancomunist, unde mișcarea opoziționistă va fi caterisită și unde împotriva ei se vor discuta și se vor alege mijloacele de luptă. S'a întâmplat ca șefii opoziției comuniste să fie evrei. Sunt cunoscuții leaderi: Zinoviev-Apfelbaum, Troțchi-Bronstein și Camenev-Rozenfeld. Inamicia din anul trecut între Troțchi pe deoparte, Zinoviev și Camenev pe de alta s'a transformat în ultimul timp într'o dragoste totală și reciproc împărtășită.

Zinoviev cel dintâiu s'a răsvrătit, la Petrograd, satrapia lui, împotriva Comitetului Central. Mai înainte, Troțchi, încă în 1924, imediat după moartea lui Lenin, năzui să introducă discuțiile *libere* în sânul partidului, dar aceasta libertate de discuții a părut comitetului

central un fel de protestantism comunist, al cărui rezultat nu ar fi fost altul decât acela de a corupe ortodoxia leninistă, al cărei depozitar era Comitetul Central. A suferit mult Troțchi de pe urmă fanteziei sale — și Zinoviev a fost acela care, fără să bănuiască disgrația ce i se pregătea, se ridicase vehement împotriva lui Troțchi. Acesta fu numit „menșevic“, „antibolșevic“, „libercugetători“ — „trădătorul revoluției“. A fost demis din locul de generalisim al armatei roșii și trimis la odihnă și la înțeleptire în Suhum-Cale, localitate în Caucazia, pe țărmul mării Negre. Troțchi reîntră după aceea în viața sovietică, dar cu gândul de a strica cu toate mijloacele ce le oferă perfidia politică, „traiul dulce al Comitetului Central. Pentru a-l rănit de moarte, el începu a ataca pe de departe. Iși alege ca obiect de răzbunare pe cel mai odios comunist, deși unul dintre cei mai tari: pe Zinoviev, dușmanul lui de moarte, președintele internaționalei comuniste. Nu-i fu greu lui Troțchi să provoace, sau să adâncească nemulțumirile existente între șeful internaționalei și Comitetul Central pe chestia politicii externe, a acțiunii internaționale, și a viitorului legăturilor comerciale și politica cu Europa. Datorită acțiunii lui Troțchi, comitetul Central a demis pe Zinoviev. Și aici în disgrația egală, la poalele unor înălțimi nebănuite, de unde au fost debarcați, a renăscut amicitia dușmanilor de ieri. S'a atașat și al treilea evreu: Rosenfeld-Kamenev.

Și pentru a izbi acum cu forțe unite și cu mulți aderenți, în Comitetul Central, au luat în antrepriză opoziția comunistă. Ea nu este atât de slabă, pe cât o prezintă guvernul sovietic, — dovada că în vederea ei se convoacă un întreg congres al partidului comunist.

Stalin se abandonează acum sentimentului de ură față de acești trei evrei celebrii. El știe foarte bine că nu-i poate lichida — fiindcă sunt adânc înplântați în regimul sovietic. Nu le poate deschide o luptă de nimicire pe loc pentru că imediat ar putea începe războiul civil între fracțiunile comuniste îndușmănite. Rămâne să-i lichideze prin disciplina pe care încă odată o va sancționa congresul de peste câteva zile. Dar e o mare copilărie să se creadă că opoziția comunistă, adică a celor 3 evrei, se va speria de hotărârile unui congres într'un timp de descompunere ideologică și disciplinară. Ce va fi însă, vom vedea.

Antisemitismul lui Stalin, în trei feluri justificat, e o plagă nu numai a sufletului lui, lucru de care ne-am bucura puțin. Antisemitismul comunist — la care inevitabil trebuia să se ajungă, avându-se dovezile că atât evreul mic, evreul burghez și evreul șef, urmăresc altceva pentru ei și altceva pentru poporul subjugat — e o plagă generală a organismului sovietic și fiindcă toate mijloacele de a distruge acest regim sunt binevenite și binecuvântate, binevenit și binecuvântat este și antisemitismul comunist.

Noua generație huligană

Alături de antisemitismul comunist, pe organismul sovietic înflorește a doua plagă: huliganismul. După verbul din care s'a născut

acest substantiv, huliganism înseamnă la început acțiunea de a *hulî*, de a ponegri. Cei dintâi huligani în acest înțeles au fost emigranții evrei din Rusia. În străinătate, evreii emigranți huleau din principiu toate manifestările vieții rusești. E drept că evreii emigranți aveau motive să fie nemulțumiți de regimul țarist: acesta introdusese „cordonul de locuit” în virtutea căruia masele compacte ale evreimii rusești erau ținute pe locuri designate, ceiace — în trecut fie zis — nu se realiza complet, fiindcă evreii ruși găseau mii de posibilități să scape de acest cordon și să se așeze unde vroiau. Emigranții evrei, în străinătate își permiteau totuși să hulească întregul regim, care avea și el părțile sale bune.

Mai târziu, în epoca de reacțiune a guvernului împotriva teroriștilor, cari în majoritatea cazurilor erau evrei, se născuseră tendințe de a opri expansiunea teroristă a evreilor prin acele acțiuni colective (și foarte neomenești), numite pogromuri, huliganii începuseră a fi numiți tinerii cari făceau aceste pogromuri. Termenul huligan deveni sinonim cu termenul pogromist. E cinstit să spunem și e mai cinstit să fie recunoscut că pogromurile rusești erau inofensive turburări de stradă: se speriau, e drept, evreii, și se spărgeau câteva geamuri, dar autoritățile nu îngăduiau o mișcare de masă împotriva evreilor. Nu vorbesc de rușinosul pogrom dela Chișinău, în zilele de după revoluția dela 1905, când însăși autoritățile au participat la acel crud și stupid pogrom evreesc, care a mănjit demnitatea, autoritatea și prestigiul organelor civile și militare responsabile.

Rusia veche n'a avut o generație huligană. „Reacționarii” opri-mau pe revoluționari, dar cum în Rusia nouăzeci și nouă la sută dintre intelectuali erau „revoluționari”, reacționarismul se lupta mai mult cu aceștia, și nicidecum cu evreii ca atare. Există mulți evrei de bună credință care confirmă aceasta.

Huliganismul ca mișcare de masă, a luat naștere în regimul sovietic, ideologiceste justificat de formula revoluției sociale a lui Lenin: *jură lucrul furat!* Marxismul susținea, în interpretarea maximalistă a lui Lenin, că o proprietate este o acumulare de bunuri aparținând celor ce produc valorile materiale ale societății, pe care burghezul n'are dreptul de a le poseda pe drept de proprietate, și pe care proletariatul triumfător trebuie să le exproprieze în mod violent. Se înțelege dela sine, că acest fel de „expropriere” s'a putut atinge și de valorile morale ale individului: cinstea, demnitatea, prestigiul familiar, legăturile conjugale, fecioria, intangibilitatea trupezască a femeii, etc.

Pe lozincă lui Lenin: *fură lucrul furat!* — s'a creiat generația actuală de tineri sovietici pe care chiar presa sovietică o numește huligană. Noi păstrăm cu bucurie și satisfacție termenul. De altfel și termenul se umple cu un nou și specific conținut moral. Să vedem deci în ce constă huliganismul tineretului sovietic.

Manifestările huliganice devin din zi în zi mai scârboase — asta e calificativul presei sovietice. Se face sgomot mare relativ la violările pe care tineretul comunist le săvârșește asupra femeilor, fie că e o

fetiță de 12 ani, fie că e bătrână de 80 de ani. Nu de mult în Petrograd o studentă a fost violată de 40 de bărbați. Cam acelaș lucru s'a întâmplat și în Harcov. Presa din provincie a deschis și o rubrică specială, destinată huliganismului, în care înregistrează zilnic isprăvile lui. După statistica oficială huliganismul e practicat de tineretul sovietic, — de copii aproape de la 12 ani pâuă la 18, și de la 18 până la 25. Și cu huliganism se îndeletnicesc nu numai tinerii vagabondând pe străzi ci și muncitori din întreprinderile sovietice. „Crasnaia Gazeta“ spune clar: „Proletariatul privilegiat joacă rolul întâiu în huliganismul nostru.“

Ori cât s'ar fi bucurat la început de acest fel de manifestări ale tineretului emancipat de „opiul religiei“ și de „superstiția moralei burgeze“ — guvernul sovietic a văzut în cele din urmă că huliganismul generalizat ar putea să devină un constant mod de viață turbulentă, atât de turbulentă în cât ar putea răsturna fundamentul foarte șubred de altfel al clădirii sovietice.

A fost necesară o intervenție oficială, imediată și energică. S'a început sistemul de convocări de specialiști, de consfătuiri, de rezoluții *ad hoc*, de luare de măsuri. Caracterul acestor măsuri însă nu poate fi altul decât polițelist. — adică biurocrat, — când răul e în însuși sufletul deșertat de sentimente morale și de frâne etice. Numai într'un regim consolidat, măsurile polițienești ar putea realiza un bine, — încolo, în regimul putred moralmente, rămâne inutil și infructuos. Într'una din aceste consfătuiri de penaliști sovietici s'a ajuns la ridicola măsură de a îmbrăca pe huligani în cămășile de forță. Măsura e energică — nu încapе andoială, și foarte prohibitivă, dar pentru a reprima în acest fel huliganismul e nevoie de o întreagă industrie de cămăși de forță, de o armată de operatori specialiști și în fine ce s'ar fi putut vedea? Sute de mii, o generația întreagă, de tineri ar trebui să fie îmbrăcată în aceste cămăși.

Emitând păreri, judecăți, rezoluții, proiecte și revărsând valuri de oratorie lichidă, juriștii, penaliștii și polițistii sovietici nu vor, cu dinadinsul nu vor să mărturisească ceea ce e atât de evident și anume că huliganismul tineretului sovietic nu e de origină economică, după cum explică filozofia socială comunistă fenomenele patologice ale societății, și nu e mai ales o epidemie pasageră ci o tendință activă al întregului sistem de educație bolșevică de a transforma pe omul sovietic și mai ales generație ce vine într'un huligan calificat. Huliganismul e cucerirea cea mai impozantă a revoluției sociale economice, care în mersul său triumfal a început cu distrugerea valorilor morale pe care le-a declarat „opium al religiei“ și „superstiții ale moralii.“ Foarte elocvent spune un critic al regimului huliganist despre bolșevismul anticultural: „Dacă bolșevismul în raportul său față de valorile morale, față de familie, față de religie, față de drept, față de libertatea individuală se înfățișează ca un huliganism organizat; dacă Internaționala comunistă a tineretului în teoria sa, în practica sa cultivă în mod special sub înaltul patronaj al guvernului dispozițiile sufletești huliganice; dacă grija puterii sovietice despre „florile pământului“ —

copiii — au adus la crearea oărdelor ne mai văzute și ne mai auzite nicăiri pe pământ, de copii însălbătăciți, — desvultarea huliganismului și creșterea fără asemănare e inevitabilă, e firească și e legată cu însăși bazele actuale ale regimului social și politic al Rusiei sovietice. Lupta cu huliganismul e aproape imposibilă.

E într'adevăr, imposibilă? După referatul oficial al comisariatului de interne se vede că organele polițienești — apoasa miliție sovietică — manifestă o neutralitate pasivă față de manifestările huliganismului. Ori aceasta neutralitate nu e decât un tel mascat de participare în isprăvile huliganice ale tineretului comunist. Și apoi chiar dacă poliția ar năzui și ar cugeta sincer la stărpirea huliganismului, n'ar avea nici dreptul, nici îndrăzneala de oarece tineretul comunist e o clasă privilegiată, e copilul răsfățat al guvernului sovietic.

Referatul specialiștilor sovietici arată și o cauză generală și comună tuturor manifestărilor sociale anormale, *beția*, dar nicăiri ca în Rusia sovietică beția nu este atât de întinsă, fiindcă nicăiri ea nu este atât de privilegiată. Dacă în timpul Țarilor, bugetul Statului depindea de vânzarea vodcii cu o țările de 40 grade, bugetul bolșevic este aproape în întregime alcătuit din vânzarea vodcii.

Și mai e altceva: tineretul comunist se educă pe principiul de asemănare cu șefii, cu conducătorii revoluției. Dar cine nu știe că aproape toți șefii au fost în trecut huligani, bandiți, spărgători de case de bani, delapidatori, pungăși, virtuți revoluționare într'un regim burghez. Cum ar putea pedagogia sovietică să ceară tineretului să nu se asemene cu sfinții și eroii sovietici? De la cine atunci ar fi trebuit să ia pildă? De la capitaliștii burghezi?

Un exemplu: referatul Comisariatului de interne relativ la huliganismul comunist a fost iscălit de unul A. Beloborodov. Dar acest Beloborodov nu e altcineva decât ucigașul familiei imperiale. Prin urmare, cu ce drept acest Beloborodov cere tineretului comunist să nu fie huligan, când el și-a început și și-a desfășurat cariera printr'un act de huliganism?

Aceste plăgi sovietice, antisemitismul comunist și huliganismul comunist, nu se pot lecu pe un organism social aproape putred, putred fiindcă îi lipsește sufletul: o morală, nu un aparat, prohibitivă. Organismul sovietic se va vindeca de aceste plăgi când îl vom vedea mort în mormânt.

G. M. IVANOV

Trei morminte

— Amintiri —

Jumătate satul era bolnav de friguri spaniole. Eu îi cutieram de dimineața până seara toate ulițele, cu sfânta împărtășanie, ori însoțind vre-un mort pe drumul veșniciei. Într'o după amiază, tocmai când, prin cine știe ce întâmplare ajunseseam la un ceas liber, clopotarul bisericii îmi aduse vestea că s'a bolnăvit și popa din satul vecin.

— Cine știe, cine știe, — oftai, cutremurându-mă, — o să-mi aducă cineva și mie sfânta împărtășanie? Ori, poate, o să mor ca un câne?

Ușa casei se deschise din nou și întră un bălat de doisprezece ani, îmbrăcat în haine murdare, și desculț. Tremurând, și de frig, și de durere, îmi spuse într'un suflăt, că moare mamă-sa. Iar tetea Nicolae și tetea Petru, frații lui mai mari, unul de patrusprezece ani și celalalt de șeisprezece, sunt bolnavi și ei.

Mă dusei repede în biserică și luai un mic vas cu unt de lemn și trei mici părticele din sfântul trup. Bălatul porni înainte, iar eu după el, prin noroiu. Locuiau într'o căsuță rea și murdară la câmp, pe moșia unui proprietar. În mijlocul casei era un pat de scânduri, așternut cu o rogojină, iar pe rogojină oase femelești îmbrăcate în piele zbârcită. Lângă pereții pe două scânduri gemeau doi flăcăiași, oprindu-și din când în când gemetele ca să asculte, dacă cea de pe pat, mai geme? Pe sub pat și pe sub scânduri alergau opt porci. Bălatul, cu chin cu vai, îi scoase afară.

— Cum te chiamă, băiete? — îi zisei, după ce reveni și trânti ușa, ca să nu mai poată intra porcii.

— Gheorghilă, — îmi răspunse cu un glas, sălbatec și jalnic în același timp.

— Și nu mai aveți pe nimeni la casă?

— Nu, n'avem. Noi suntem săraci... și mama moare...

În aerul înădușitor și în mirosul neplăcut al casei numai Dumnezeu știe cum mi-am împlinit slujba. Cu basmena la nas, i-am spovedit pe toți trei i-am împărțit și le-am dat sfânta ungere. Despre femeie știam că n'o să ajungă dimineața, iar cât despre flăcăiași... mă uitam la ei și ridicam din umere. De-ași fi avut darul minunilor, i-ași fi mântuit măcar pe ei. Dar, cine știe, în murdăria aceea, ar fi putut, chiar și un făcător de minuni să dea vre-un ajutor?

Mai întrebai pe băiat:

— Unde-i tatăl tău?

— Nu știu, îmi răspunse.

— Cum nu știi?

— A plecat în războiu... și de trei ani n'a mai scris nici-o scrisoare.

Plecai și eu. În drumul către sat m'am oprit la altă casă dela câmp. Am chemat pe femeia casei la poartă, i-am zugrăvit trista privește din casa cu trei bolnavi și am rugat-o să se ducă să le măture odaia și să dea nefericiților, vreo mână de ajutor. I-am pus în vedere răsplată cerească, iar ea, îmi făgădui că o să facă întocmai.

Peste trei zile m'am dus să îngrop pe femeie. Cum înaintam cu oamenii bisericei către casa dela câmp, îmi făceam închipuire că femeia cu făgădașul își va fi finut cuvântul și că o să găsesc vre-o rânduială în casa moartei. Dar, murdăria era, mai mare par'că, iar puerceii, umblau pe sub sicriu.

La prohod, n'a venit nici-un creștin. Sicriul, l-am scos din casă eu cu paraclisierul. L-am dus în ogradă, ca să-l prohodim. Cel de lângă perete îl însoțiră cu o privire tristă și cu câte-un geamăt.

Eu și cantorul cântam în fața sicriului, iar paraclisierul vântura cădelnița. Gheorghită se uita la noi cu ochi mari și suspina. Pe la mijlocul prohodului ne părăsi și o luă către vale, iar spre sfârșit, reveni într'un car cu boi, mânași de un slugă bătrân. Era un car căpătat dela proprietarul moșiei.

Pe car așezarăm mortul, iarăși, noi de noi, și pornirăm către sat. Nu ne însoția nimeni. Pe ulițele satului când citiam vre-o evanghelie, nu se opriau trecătorii să asculte. Când ești sărac, de n'ai trăi, de n'ai muri... Ne însoția numai glasul clopotului, plângând alături cu Gheorghită.

La cimitir, tot noi, adică eu și cantorul, am slobozit sicriul în groapă. Și... nu și-a smuls nimeni părul. N'au fost țipete, nici bocete. Gheorghită nici n'a venit până la groapă. Il lăsase sluga la ușa cimitirului, ca să grijească de boi.

După două zile am îngropat și pe flăcăiași, pe amândoi de-odată. Trei prohoade, cum n'am mai avut până atunci, nici de-atunci înainte. Numai gropile păreau, ca și celelalte... Gheorghită a rămas singur.

* * *

Nu l-am mai văzut apoi, până în vremea secerei. Eram la primarul satului. Alcătuiam împreună lista orfanilor de războiu, când, de-odată, Gheorghită răsări ca din pământ în fața noastră.

— Ce să facem cu acest băiat? — mă întrebă primarul când îl văzu. Să-l scriem și pe el între orfani?

Gheorghită tresări. Mă privi prelung, cu ochi rugători. Iar eu, răspunsei primarului:

— Nu-l scriem între orfani. Tatăl său, poate, mai trăiește... Lasă-l, să tragă măcar nădejde, sârmanul...

În ochii lui Gheorghită se ivi câte-un picur de lacrimi. Dar, și le șterse repede, și zimbi.

— Slabă nădejde, — mai zise primarul după depărtarea lui Gheorghită. Tatăl său, de trei ani de zile n'a mai scris un cuvânt...

— Cine știe, cine știe, — oftai și eu — trecând iarăși la lista orfanilor.

Pe Gheorghită l-am întâlnit în zilele următoare, pe stradă. Când mă vedea de departe, alerga la mine și mă întreba:

— N'a sosit vre-o scrisoare dela tata?

Eu îi răspundeam:

— Nu, Gheorghită... Dar, fii cu răbdare.

Locuia la un unchiu al său din sat, care îl trimitea să-i pască vitele, iar, când mi-am secerat eu holda l-a trimis să facă „ziua popii“.

A făcut-o, ca un om mare. Vedeai cu ochii cum se străduiește să întrecă pe ceilalți secerători. Dar, numai până în crucea amiezii. În fuga mare veni atunci un băiat din sat, și îi strigă încă de departe:

— Gheorghită, haida, repede acasă, că te cheamă unchiul tău... Văzui atunci o tresărire în ochii lui. Și simții că tresare și sufletul meu.

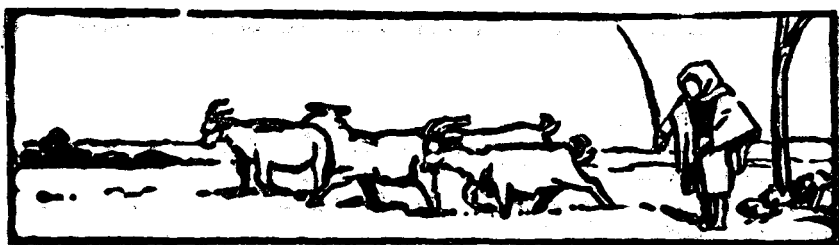
* * *

Către seară, când eu mă frământam cu gândul că oare gata-vor secerătorii holda, Gheorghită se ducea spre cimitirul satului, pășind vesel alături de un om îmbrăcat în strale de ostaș. Se opriră amândoi la un capăt al cimitirului, ca să privească în tăcere... trei morminte.

În ziua următoare, veni cu tatăl său la mine.

— Nu sunt orfan, — îmi strigă vesel, în vreme ce eu întindeam mâna noului venit.

SEPTIMIU POPA

Regionaliștii din Basarabia și naționalismul românesc

În primii ani de după unire, orașele universitare ale României mari au avut nemărginita bucurie să primească un mare număr de studenți basarabeni, dornici de învățătură. Numărul lor — mi se pare — era atunci mai mare ca astăzi. În ansamblul uniform al Clujului nostru ordonat și mizantrop, acești frați ai noștri, „veniți din depărtări”, îmbrăcați în mantale militare rusești și bluze negre, zise „bolșevice”, aveau ceva exotic și neobișnuit. Li vedeam pe stradă, în localuri, în librării, în jurul clinicelor, pretutindeni; evitând cu grijă contactul cu lumea și ferindu-se de cei indiscreți.

În cursul anilor, ei au lăpădat, pe rând, bluzele „bolșevice” și mantalele rusești, păstrând însă câteva particularități cu care nu ne-am prea putut împăca. Astfel, o parte din ei, deși români, vorbesc rusește între dâșii, se izolează cu ziduri chinezești de lumea din afară și-și zic „moldoveni”, pentru a avea un drept de-a refuza cu scârbă numele de „români”.

Împins de dorul de a-i cunoaște, am încercat să intru în intimitatea lor. Am cunoscut o lume streină, dar nu neplăcută. Înima lor însă n'am putut-o câștiga decât prin intermediul literaturii rusești. Recomand procedeul acesta tuturora cari vreau să 'și apropie un intelectual basarabean. Vorbește-i basarabeanului cu dragoste și căldură de Dostoievski, Andreew, Gogol, Bunin sau Block și — te vei convinge — l'ai câștigat pe jumătate. Ciudat, dar adevărat: *românul* ardelean, pentruca să ajungă la sufletul *românului* basarabean, are nevoie de puntea ce-o oferă arta și geniul scriitorului rus de renume mondial, deci al amândurora... Astfel (și mulțumită lui Dostoievski, Gogol, Andreew, etc. etc.) am reușit să devin, cu încetul, prietenul mai multor tineri basarabeni.

Fiind ei prin excelență regionaliști, am început să mă interesez de motivele aceiui specific regionalism basarabean, care, de fapt, este

îndreptat nu numai contra vechiului regat ci și contra Ardealului.

Din numeroasele convorbiri ce le-am avut cu frații basarabeni, am înțeles că, mai întâi de toate, îi supără și li se pare neînțeleasă, axa naționalistă a întregii noastre ideologii politice. În Basarabia — îmi spuneau ei — au fost alte condițiuni de viață, alte împrejurări, decât în Ardeal. Basarabia n'a fost teatrul luptelor naționale, în adevăratul înțeles al cuvântului. Pentru basarabeni, naționalismul este un non-sens, un anahronism. Să nu ne mirăm că ei vorbesc și cugetă rusește. Satele din Basarabia sunt românești, e adevărat, dar cultura e rusească și intelectualii români din această provincie și-au însușit-o... Le-a intrat până în măduva oaselor... Rusificarea orașelor și-a urmat cursul ei și dacă unirea nu i-ar fi întrerupt firul, în câteva decenii ar fi devenit definitivă... Pentru ce vorbesc românii basarabeni rusește? ... Pentru că „oricine vorbește limba pe care o înțelege mai bine“... Este un rău aceasta?...

* * *

Cam acesta era limbajul prietenilor mei, regionaliști, din Basarabia.

Cuvintele lor mă dureau. Făceam comparații între ei și acei tineri ardeleni, cari, după Unire, bucură de istorica evadare din temnița milenară zisă Ungaria, cuprinși de un entuziasm de nedescris, își dădeau toate silințele să-și însușească ceia ce nu le-a dat școala maghiară, să se românezeze, să înțeleagă o lume nouă și să-și curățească sufletul de sgura trecutului ticălos. Simțind că nu-și cunosc patria îndestul, răsfoiau cărți de școală, setoși de informațiuni privitoare la țara întregită. Și, pot s'o spun că, în primii ani de după unire, scriitorii români, chiar și cei mediocri, erau citați cu emoția curată pe care au cunoscut-o englezii descoperind pe Rudyard Kipling, „noua stea ivită pe ceriul răsăritean“. Și, cei ce nu puteau pleca la București, își cumpărau planul Capitalei, mărghinindu-se la studierea cartierelor, pe hartă... Eram cu toții, și fiecare în felul nostru, exploratori ai *dsungel*-ului românesc...

Basarabeni?... Foarte puțini au fost aceia cari au arătat vre-un interes oarecare față de cultura românească și trebile din această țară. Iar când cineva se încumeta să vorbească regionalistului basarabean de ceia ce-i al nostru al tuturor, — el făcea pe plictisitul...

De unde această indiferență inexplicabilă?

De unde filo-rusismul adesea provocator al regionaliștilor basarabeni?

Provine el dintr'o meteahnă, sau este un produs al felului de a înțelege lumea al unor „weltbürger“-i cu adevărat superiori nouă, evoluți dincolo de „medievalismul“ deosebirilor de rasă și națiune?

Păreră noastră este că eșirile basarabene contra naționalismului românesc (regățenesc și ardelenesc) sunt analoge cu oscarjâsizmismul antinațional al unei anumite „inteligențe“ din Ardeal, crescută în școala politică evreo-maghiară a Budapestei și în disprețul față de toți nemaghiarii d'n lume!...

Aversiunea față de naționalismul românesc a regionalismului basarabean nu înseamnă deci nici prea multă cultură nici idei înaintate. Ea este un produs firesc și indirect al educației moscovite. Nici n'ar putea fi astfel. Nu există dar nici o cultură, nu există nici un popor, nu există nici o literatură, care să propovăduiască renegarea de neam și renunțarea la demnitatea omenească.

Românul care face pe ungurul, neamțul, sau rusul și se laudă că are suflet unguresc, nemțesc, sau rusesc, nu este nici „weltbürger“, nici „filosof internațional“, ci — pur și simplu — un om lipsit de demnitate nu numai românească, ci și omenească și va fi considerat ca atare nu numai de nația sa, ci chiar și de orice ungur, neamț, sau rus cu bun simț.

Românul basarabean cu suflet rusesc este un infirm, după cum sunt infirmi și unghurii din Ardeal și boerii franțușiți din regat...

Să nu creadă „weltbürgerii“ din Tighina și Cetatea Albă că noi, cari, fiind români, înțelegem să vorbim și cugetăm românește, n'am fi citit pe Anatole France, Rabindranath Tagore, Duhamel, Barbusse, Romain Rolland și pe toți umanitariștii, „weltburger“-ii, pacifiștii, comuniștii, etc. etc. Ardealul se află mai departe de... Moscova, decât Basarabia este adevărat; — dar i-am citit totuși. Și, ca să facem o plăcere românilor „weltburgeri“ de nuanță moscovită dela Tighina și Cetatea Albă, mărturisim că admitem fără înconjur că, poate, va veni odată vremea când frontierele ce despart țările și luptele între națiuni vor părea tot atât de absurde, după cum ni-se par astăzi luptele religioase din evul mediu, sau — ca să fim mai actuali — certurile confesionale ale greco catolicilor dela „Unirea“ blăjană, cu ortodoxii „Telegrafului“ din Sibiu...

Numai că, naționalismul românesc nu trebuie confundat cu cel experimentat în Rusia țaristă și imperialistă, sau în Ungaria lui Apponyi. El este dictat de un firesc „instinct de autoconservare“, românesc. Naționalismului românesc nu-i trebuiesc teritorii noi, nu-i trebuiesc minorități asimilate, nici noul cuceriri. Naționalismul românesc este prin eselență tolerant, pacifist și defensiv. El nu oprește pe nimeni, — deci nici pe români din Basarabia, — să iubească omenirea, cultura umană, sau, ca să vorbim *pro domo*, să renunțe la Tolstoi și Dostoevski, înlocuindu-l cu d. Vasile Pop, doamna Smara, sau alte glorie ale literaturii noastre naționale...

Astfel fiind, naționalismul român nu reprezintă nicio primejdie pentru... „umanitatea“ atât de scumpă unor frați basarabeni... Suntem naționaliști pentru că voim să păstrăm teritoriile la care lăcomesc atâtea vecini hrăpăreți. Suntem naționaliști, de vreme ce alții sunt șovinști și imperialiști...

Faptul că Basarabia a suferit — o știm — în urma nepriceperii unor politicieni mărginiți, nu justifică întru nimic condamnarea naționalismului românesc. Dacă există rele în România, trebuie să le combatem și să luptăm pentru mai bine. Este singura atitudine demnă și bărbătească. Naționalismul nostru, ca oricare altul nu este, „voit“ ci — am putea zice — fatal; o firească descărcare a individualității

noastre etnice. Ca atare, regionalismul basarabean n'are nici un drept să'l considere ca o dovadă de inferioritate. Popoarele de frunte în cultură, francezii, englezii, italienii, germanii, japonezii, etc. — sunt profund naționaliste. Să avem deci modestia de-a nu le întrece în... umanitarism.

* * *

Ameliorarea stărilor din Basarabia va veni tot dela naționalismul românesc.

Dela unire până astăzi, mica, dar haotica Basarabia a fost o țară mută. Noi vrem, că de-acum, Basarabia să vorbească. Vrem să auzim glasul ei, durerile ei. Vrem să-i venim într'ajutor și să-i alinăm durerile. Basarabenilor ruși le vom cere să vorbească pe rusește, iar basarabenilor români, românește. Iar basarabenilor „moldoveni“ le vom explica pe înțelesul lor, că știința etnografică nu cunoaște națiune „moldoveană,” după cum nu există nici națiuni dobrogene, sau oltene, așa că înzadar protestează ei contra presupunerii că ar fi români!...

Dacă vom ști să guvernăm Basarabia înțelepțește, basarabeanul „moldovean“ va înțelege, fără prea multă batae de cap, care este limba lui și cine îi sunt frații. Iar problema — grea și anevoioasă la aparență — a regionalismului basarabean se va rezolvi astfel de la sine, în sensul cerut de interesele noastre de consolidare națională, pe temeliile solide ale simpatiei masselor.

CORNELIU I. CODARCEA,

Din orientul senin

India, țara basmelor și a visurilor, nu mai are astăzi pentru noi aerul misterios și fabulos ce-l prezenta nu mai departe decât acum două secole.

Cultura omenească a câștigat mult prin descoperirea bogatelor tezaure de poezie, gândire și știință ce ascundea această țară, care până aci atrăsese numai prin bogățiile sale de aur și pietre scumpe. Puterea de atracțiune a Indiei nu este mai mică ca altă dată, dar ea a devenit alta și se deosebește de cea anterioară cum se deosebește realitatea de un vis fantastic. Visul are farmecul său, dar și realitatea are farmec, cu atât mai mare cu cât visul a fost mai înșelător. Literatura indiană scrisă fie în sanscrită, în pali (limba Budiștilor), sau în dialectele populare (prakrite), a atras atențiunea nu numai a învățaților, cari o studiau din punct de vedere filologic și lingvistic, ci și a literaților. Dintre multele și complicatele genuri literare îmi iau permisiunea să fac cunoscut cititorilor revistei „Țara Noastră“ o mică parte din lirica indiană veche, căci cei mai mulți nu cunosc decât scriitorii moderni, formați în mare parte la școlile și gândirea europeană.

Poezia lirică apare la Indieni odată cu imnele către zei și cu cântecele pentru sacrificii și descântecele ce au un caracter sacru, din care se desprind sentimente personale și lumești. Cântecele către Ușas (aurora) și descântecele de dragoste din Atharvaveda ne amintesc uneori lirica erotică de mai târziu. Câteva secole mai în urmă întâlnim în lirica budistă, în cântecele călugărilor și călugărițelor perle de poezie lirică plină de sentimente adânci și de ardoare religioasă.

Cumcă poezia lirică, care cântă dragostea, apăru în India destul de timpuriu nu mai încape îndoială; este chiar sigur că cele mai vechi poezii lirice nu au fost scrise în limba sanscrită ci în dialectele po-

pulare, iar colecțiunea de șaptesute strofe (Sattasai-sancrit saptașataka) a lui Hāla ne arată cum poporul indian știa să cânte dragostea, bucuria și suferința.

Am putea zice că după ce spiritul indian se manifestase pe terenul poeziei religioase și epice, cu nuanțe de lirism religios, sau profan în epopee, și după ce se formaseră câteva sisteme filosofice bine definite, apare și poezia lirică propriu zisă împreună cu poezii și astfel dispare anonimul. Nume de rapsozi rătăcitori, școli poetice sau religioase sunt compozitorii pe numele cărora apar imnele religioase ale Vedelor, marile poeme Mahābharata și Ramayana cu anexele lor, precum și legile lui Manu.

De unde până acuma poezia era religioasă sau cu o nuanță religioasă, poezia lirică va cânta pasiunile arzătoare, frumusețile naturii, circumstanțe din viața omului sau chiar amoruri de zei cu pasiuni omenești. — Nu este mai puțin adevărat că sentimentul religios mai scăzuse și nimeni nu mai voia să plătească speranțele unei nemuriri viitoare cu renunțarea la plăcerile vieții pământești.

Chiar condițiunile de viață se rafinaseră mult. Astfel autorii timpului ne descriu cabinetul unui tânăr elegant, care lângă patul lui moale are coroane și parfumuri, iar de un cui atârnă o lîră, mai încolo se văd unelte de pictură, iar pe masă o carte, este ultima noutate poetică. Colivii cu papagali și alte păsări se află la fereastră, pe când în grădină se găsesc chioscuri pe ale căror bănci sunt răspândite flori mirositoare, iar de un copac frumos stă agățat un leagăn. Cea mai mare parte a zilei tânărul și-o petrece, ocupat cu toaleta, cu învățatul paserilor să vorbească, cu participarea la lupte de cocoși și berbeci, iar seara, lumea elegantă lua parte la concerte și alte distracțiuni. De multe ori tineretul face cavalcade afară din oraș de unde se întorc acasă împodobiți cu ramuri și flori.

În conversațiune se evita ori ce pedanterie și afectațiune, iar discuțiunea despre artă și poezie forma obiectul principal. Într'un astfel de mediu nu se putea naște decât o poezie, care sa reflecteze viața elegantă a celor în jurul cărora trăiau poezii. Chiar poezii mediocrii găsesc primire favorabilă în unele cercuri, iar cei cu renume sunt chemați la curțile regilor, cari au nevoie să fie cântați. În adevăr, în jurul unor regi erau adevărate colegii de poezii, între cari se află și un rege al poezilor, titlu pe care îl conferea prințul. Miniștrii fac poezii, curtezanii sunt poezii, ba chiar regii nu se dau în lături să compună versuri galante și atunci când talentul nu-i ajută sunt, între culise, atâți poezii cari să compună pentru rege. Până acolo mergea simțul poetic că chiar probleme matematice erau învăluate în poezie.

La curțile regilor se organizau adesea întreceri de poezie și declamații cum se vede în frumoasa dramă a lui Kālidasa: Mālavikā și Agnimitra (actul II).

În acest mediu poezia sanscrită are un caracter feminin cari se deosebește de literaturile clasice și germanice. Poezia sanscrită se distinge printr'o neobișnuită gingașie și printr'o întimitate plină de iubire. Chiar în ideea despre lume găsim suferința mută, com-

pătimire și blândețe, devotament și renunțare, cari sunt caracteristice femeii, de aceia și găsim în literatura sanscrită cele mai ideale figuri feminine, pe cari numai Goethe le-ar putea egala. Femea ne arată dragostea în cea mai perfectă și curată accepție despre care St. Apostol Pavel zice în cartea I către Corinteni: „Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă“.

Ca să illustrez cele de mai sus voi aduce ca exemplu, dintre multele figuri feminine ale marilor epeei, pe cea mai cunoscută, pe Damayanti din Mahābhārata. Această ființă nenorocită, fiindcă bărbatul ei pierduse la jocul de noroc, nu numai regatul și chiar vestimintele ei, nu dă divorț nici nu face separație de patrimoniu, ci îl urmează pe calea pribegiei. Ajunși într-o pădure, Nala, așa se numește eroul, părăsește pe Damayanti adormită, căci așa credea el că va fi mai fericită. Singură, în mijlocul grozavei păduri, nu se gândește la nenorocita ei situațiune, ci gândul ca și inima ei este numai la soarta bărbatului, care a părăsit-o :

„M'ai părăsit, răutăciosule și nu mai vii să mă consolezi. Totuși nu pe mine mă plâng și nici nu plâng pentru ceva; singura mea gândire este cum are să-ți fie ție, când vei fi singur! Mă gândesc la tine ce curaj vei avea când vei fi flămând, însetat, chinut de oboseală, seara pe rădăcinile pomilor, când nu mă vei mai vedea“.

Rătăcind găsește copacul cel frumos de Așoka, care, după legendă, înflorea numai când era atins de o îngrăgostită, rupe o ramură din el și punând-o în păr își ia adio cu aceste vorbe:

„Grijile, nevoile, supărările le iau cu mine, cu ramura ce port în păr. Tu însă rămâi aici fără grije și dacă regele meu trece, spune-i că necazul a plecat ca el să se odihnească fără grije în sânul tău“. Există oare vreo expresiune mai curată vreo limbă care să câștige mai mult inimile pentru acea dragoste care nu caută ale sale? Tot așa de mărețe figuri feminine sunt întrupate în Savitri, Śakuntalā, Sītā (din Ramayana), etc. — În toată literatura grecească nu vom găsi nici o figură feminină care să semene cu Damayanti, nici chiar Antigona cea mai dăltosă femeie a antichității. — În literatura modernă nu avem comparațiuni de cât cu Desdemona și poate cu Isolda din epeea medievală.

Credința femeii indiene era așa de incarnată, sacrificiul ei pentru bărbat așa de obișnuit că a dat naștere aceluia obicei ca femeia să moară odată cu bărbatul și nu odată stăpânitorii de azi ai Indiei au văzut soții urcându-se pe rugul soților lor cântând imne sfinte.

După aceste considerațiuni preliminare îmi permit să fac cunoscut cititorilor două din numeroasele, poeme lirice, cari prin fineța sentimentelor, prin bogăția cuprinsului, gingășia cu desăvârșirea situațiilor și devârșita artă în care sunt scrise pot fi considerate ca niște perle ale artei poetice.

Cea dintâi poemă lirică pe care îmi propun s'o analizez aparține lui Kalidāsa, cel mai însemnat poet al Indiei. — Legenda înfășură cu un văl gros viața acestui însemnat poet și cu toate că s'a scris foarte mult atât de indigeni cât și europeni părerile nu sunt uniforme nici

înt'o privință. — O poveste spune că era fiu de Brahman, dar rămas orfan fusese crescut de un văcar și în această situațiune se căsătorii cu o prințesă, care îl desprețuia. Kâlidâsa se ruga zeiței Kâli, (amorul) și prin binecuvântarea ei deveni un mare înțelept și învățat, de unde și numele lui Kâli-dâsa (sclavul lui Kâli). — După alte legende Kâlidâsa fu omorât de o femeie căreia se promisese o mare recompensă. — În privința timpului când a trăit Kâlidâsa este o întrebare discuțiune și diferențele de date se numără cu secolele. — (Liebich: Das Datum des Kalidasa. Indogermanische Forschungen XXXI. 198). — Ne rămâne deci să întrebăm operele autorului despre personalitatea lui și din ele aflăm că poetul Kâlidasa, era un Brahman adorator al lui Șiva și un aderent al filosofiei vedice (Vedanta), iar încântătoarea descriere a orașului Ujjayini ne face să credem că aci era locul său de naștere. Titlul dramei sale Vikramorvașiya conține de sigur o aluziune la regele Vikramâditya, la curtea căruia trăia și tradițiunea, care face din Kâlidâsa una din cele nouă pietre prețioase, cari trăiau la curtea acestui rege legendar. — Cât despre timpul în care a trăit poetul am putea stabili că pe la 470 era destul de renumit. Menționarea Hunilor în poema Raghuvamșa (cant. IV) ne dă indicațiuni că epoca în care a trăit Kâlidâsa nu poate fi trecută dincolo de 500 d. C. — Dela Kâlidâsa ni s'a conservat trei poeme, una îndoinică (Ritusamhâra) și trei drame.

Dintre acestea mă încumetz să analizez pe cea mai mică (111 strofe) dintre poeme, dar care este considerată ca una din perlele liricii indiene și care găsi o entuziastă primire când fu cunoscută în Europa. În adevăr analizele fac de multe ori nedreptate poetilor, căci reduc dezvoltarea gândurilor în care se exprimă arta poetului și violează natura prin excelență lirică a poetului mai cu seamă cum este Kâlidâsa. Cititorul unei astfel de analize vede pe poet nu în față ci numai din depărtare, privind opera ca o gravură în lemn unde tășăturile streine ale spiritului nostru modern sunt mai pronunțate, pe când finețelii încadrării poetice apar mai slab, așa în cât viața spiritului poetului reese numai în mod superficial. De aceia se întâmplă să se povestiască numai coprinsul unei opere, lăsând la o parte ceia ce poetul a simțit și a gândit și care este tocmai partea esențială a operei sale.

Poema lirică a lui Kâlidâsa, cea mai frumoasă elegie în sensul antic al cuvântului și care se distinge prin gingășia de simțiri, prin grația și prin varietatea tablourilor se numește Meghaduta (norocul mesager) și are următorul subiect.

Un yakșa (demon), servitor al zeului Kubera, greșise în serviciul său și fusese pedepsit să stea separat de soția lui pe malul unei ape în singurătatea muntelui lui Râma. — Pe această temă simp'ă și fantastică își brodează poetul cele peste 100 strofe ale poemei sale.

Yak-a stă trist și bolnav, slăbit în așa chip că brațara îi alunecă pe brațul său veșted. Un nor care înconjura vârful muntelui anunță apropierea timpului ploios când călătorii trebuie să se întoarcă la căminurile lor. — Dorința după casă și soție se mărește și onorând

pe călătorul ceresc cu sacrificiu de flori și cuvinte de salutare, îl roagă să ducă veste soției sale.

„Tu ești refugiul tuturor care se plâng în ferbinte suferință, ai milă și de mine și du soției mele veste cum trăesc eu singuratic“.

„Dute norule cu vânt favorabil, însoțit de cântecul paserilor Că-taka (un fel de cuc, care se presupune că trăește din picături de ploaie) și de cărduri de cocoare și de țipătul păunilor, cari doresc prezența ta. Ia-ți adio dela muntele lui Râma (Râmageri), dar înainte de a-ți spune ce să vorbești dragii mele, dă-mi voie să-ți descriu drumul pe care vei merge, munții pe care te vei odihni, râurile din care vei lua noi ape“.

Dela Râmageri, în India de mijloc norul trebuie să se ducă toc-mai în Alaka, în munții Himâlaya, unde palatele strălucesc de semi-luna așezată pe capul lui Șiva. Acolo înfloresc pomii și rodesc tot anul, acolo strălucesc lacuri cu lotuși de aur, iar arborele dorințelor împlinite se clatină de vânt.

În strofa 7 până la 66 descrie Yakșa drumul pe care îl va urma norul și natura ne apare în toată splendoarea ei, cu tot ce are mai fantastic. — Poetul celebrează mărețiile patriei indiene. Aci ne reprezintă munții scânteind de florile pădurilor, mai încolo păraele spumegânde cari cad din stânci în țipătul cărdurilor veselelor păsări sau râurile cari curg prin mănoasele câmpii, orașele mărețe cu strălucitoarele palate și frumoasele femei, zefirii răcoroși aduc mirosul florilor și parfumează camerele femellor. Poetul cunoaște legendele ce se leagă de munții și templele pe unde trece norul și știe să le pună acolo unde trebuie. — În țara Avantî este orașul Ujjazini, patria lui Kalldasa unde batrânii povestesc încă despre faptele regelui Udayana.

Din viața oamenilor norul vede puțin, și unde vede oameni aceștia sunt femei. — Aci vede o ceată de femei care lucrează câmpul și le promite și recoltă bogată, mai încolo femeile cu ochi frumoși din Ujjayini, sau palatele îmbălzămate pe a căror pardoseală a rămas imprimat piciorul frumoaselor femei. Pretutindenî întâlnim tablouri de frumusețe, iubire și plăcere.

În fine exilatul spune norului cum va recunoaște Alakâ (64—71) „Tu vei vedea Alakâ și o vei recunoaște, căci ține în poala sa un munte din care se lasă ca o haină Gangele cel sfânt. Pe vârfurile înaltelor castele se răsfață nori, ca bucele strălucitoare de mărgăritare pe capetele iubitelor“.

„Acolo femeile se joacă cu flori de lotus, își pun iasomie în păr și în coade amarant, fața și-o pudrează cu praf de *lodhra* (un copac din polenul căruia se face pudră), la urechi agață flori de salcâm (șirișa), iar la piept poartă flori de kadambha pe care tu le înflorești“.

și mai departe:

„Acolo se află și casa noastră care se poate distinge de departe căci este înaltă ca arcul lui Indra. Soția îngrijește pomii din grădină, cari se încarcă de flori când mâna ei îi ating. În grădină este un bazin, în care te cobori pe trepte de smaragd ca să culegi lotuși strălucitori ca aurul, iar lebedele înoată fără grije chiar la apropierea ta“.

„Lângă lac este o colină cu vârful de safir, pe aci trebuie să te cobori în casă“. Cu colori scilpitoare descrie exilatul frumusețea soției sale, dar acum poate să se fi schimbat de tristețea despărțirii ca un lotus bătut de ger:

„Ce va fi făcând oare? Poate aduce un sacrificiu, poate vorbește de mine cu canarul din colivie și-l întreabă: „Dragul meu, îți mai aduci aminte de stăpânul tău?“ sau poate o fi luat lira din cui ca să cânte o arie compusă de ea pentru mine dar vai! lacrămile o împiedică“.

„Pe patul de durere stă slăbită de grije, palidă ca luna când apare în aurora dimineții, căci își petrece lungile nopți în lacrimi fierbinți“.

„Dacă, o norule, la ora când vei sosi, ea gustă bucuriile somnului luminează-o ușor cu fulgerul tău și n'o deștepta cu sgomotul tunetului, căci s'ar putea ca un vis s'o legene cu prezența mea și deșteptarea i-ar arăta prea curând realitatea crudă“.

„Dar dacă se scoală și se uită pe fereastră atunci vorbește-i și spune-i că trăesc și că o soartă nemiloasă mă ține departe de ea. Aici văd în încrețirea valurilor râului jocul sprâncenelor ei, în ochii unei gazele văd privirea ei și părul ei în coada desfăcută a păunului, fața ei o văd când privesc luna și mâinile ei atingând priyangu (sinapis ramosa care se zice că înflorește, când o atinge o femeie), dar în zadar caut chipul ei întreg, căci vai! nu-l găsesc nicăieri“.

„Să aibă însă curaj, căci suferința va lua sfârșit și când timpul despărțirii va fi trecut, vom petrece din nou serile instelate, în plăceri neuitate“.

Această parte a poemei care răsună de un lirism atât de delicat ne revelează duișia poetului în tonuri așa de intime încât nu ar fi îndrăzneță părerea că Kālidāṣa și-a descris propria sa simțire și propria sa soartă.

Metrica poemei ne trădează o neobișnuită dibăcie în mânăuirea formelor limbei. Pe când în celelalte poeme Kālidāṣa întrebuințează până la 19 feluri de versuri aci nu întrebuințează decât aceleaș grele spondee nu atât ca să-și arate îndemânarea, ci din dorința ca unitatea și profunziunea sentimentului elegios care planează în totul să se manifesteze și în formă.

Indienii au prețuit întotdeauna această poemă, ceiace ne arată și faptul că a ajuns până la noi coruptă și cu multe interpelări. Re-numele Meghadutii în India ni-l arată mulțimea imitațiunilor în literatură de mai târziu. Astfel este poetul Dhōi autorul unei *Pavanaduta* în care vântul este mesager, *Șuka-șamdeṣa* unde papagalul (*Șuka*) este trimisul sau *Hamsaduta* (sec. XVI) unde o lebădă (*hamsa*) face pe solul etc. etc. în total vre-v 14 imitațiun¹.

Budiștii din Ceylon nu numai traduseră Meghaduta¹) ci și o mitară, există chiar o traducere în limba tibetană.

¹) Geiger in Grundriss der indo-arischen Philologie I. 10. Literatur u. Sprache der Singhalesen.

Din multele edițiuni indigene și europene cea mai bună este a profesorului Hultzsch din Halle, care conține pe lângă o introducere excelentă, comentarii și glosar (Londra 1911) Traduceri în proză cât și în versuri se găsesc în toate limbile culte ale Europei.

În unele manuscrise se atribuie lui Kālidāṣa și Ghatakarpara (urciorul spart) o mică poemă care cuprinde numai 22 strofe și care este astfel numită nu fiindcă acest vas are vreo însemnătate în economia poemei și nici nu se vorbește despre el în cine știe ce mod, ci numai fiindcă autorul termină poema cu următoarele cuvinte: „Dacă vre-un poet mă va întrece în versuri mai frumoase și în rimă mai bogată atunci eu mă jur să aduc apă într'un urciur spart. Mulți cred că Ghatakarpara este chiar numele autorului, care a voit să se imortalizeze în poemă, ba chiar găsim între cele „nouă pietre prețioase“ dela curtea lui Vikramāditya un poet cu același nume. Instrumentalul Ghatakarpara nu ne-ar îndreptăți însă să credem că aci e vorba de numele poetului.

Ori cum ar fi, poema aparține tot acelei epoci de glorie a poeziei sanscrite căreia aparține și Kālidāṣa, căci prezintă toate semnele unei dezvoltări poetice cum numai în acele timpuri se găsește. În adevăr tehnica poemei este din cele mai complicate căci poetul pare că posedă toate finețele metricei. În cele 22 strofe avem opt feluri de metri cari formează muzica poeziei. Ele sunt din cele mai variate dând astfel poemei o armonie neobșnuită. Cât privește rima, ea este minunată căci fiecare vers constă din două cuvinte compuse rimând la mijlocul versului.

Cuprinsul acestei mici poeme este următorul și se aseamănă cu cel din Meghaduta:

„Cerul este acoperit cu nori negri și inima iubitei dorește pe cel departe după cum pământul crăpat dorește ploaia“. O tânără femeie așteaptă cu nerăbdare sosirea soțului ei și mai cu seamă acum când timpul ploios este prielnic călătoriei în Hindustan. Ea are o prietenă care caută să o consoleze de absența bărbatului, spunându-i să nu mai albe așa mare grije, căci va sosi în curând. Aceasta îi face o descriere măreață a timpului ploios în care tablourile se succed unul după altul, care de care mai variate, ca și în poemele lui Kālidāsa.

„Lebedele speriate de apropierea furtunei fug în păpuriș, pe când păunii bucueroși prin țipetele și mișcările lor anunță apropiata cădere a unei ploii abundente“.

„Turburați de sgomotele surde ale norilor, cari se apropie din ce în ce, elefanții grozavi, ca acei cari susțin pământul, sunt beți de furie“.

„Însoțit de trăsnete răsunătoare, un potop de apă cade pe munți, el își deschide mii de treceri și se coboară cu sgomot pe culmile pline de peșteri de unde ies șuerând șerpil spăimântați“.

„Spăimântat de asemenea scene călătorul depărtat nu va putea să nu vie ca să-și încurajeze soția dezolată, iar iubita scoasă din

reveria sa adâncă de vorbele prietenii se adresează astfel, în durerea ei, norilor cari plutesc pe deasupra capului.

„O nori! Când în mersul vostru repede veți trece prin locurile unde dragul meu își prelungeste șederea, mă veți lăsa singură aci, neglijată de un crud care își bate joc de chinurile mele? Oh! Aveți milă de mine și spuneți-i aceste reproșuri delicate din partea unei soții ofensate“.

Ea descrie cum totul în natură este vesel, cum totul te îndeamnă la cântece și veselie numai soția este tristă, căci dragostea îi este departe. Apoi se adresează prietenei descriind florile de Ketaka și Nîpa (ni-apa care cere apă — niște arbori), flori bogate, cu miros plăcut, care pătrund în depărtare și de care nu poate să profite în singurătatea ei dezolantă. Florile sunt mai fericite decât ea căci sunt mângăiate de albine.

„Albinele zbârnăie în jurul iasomiei mirositoare, se lipsesc de ramurile ei flexibile și sărută rând pe rând aceste flori delicate, unde strălucesc ca atâtea pietre prețioase picăturile tremurătoare de rouă.

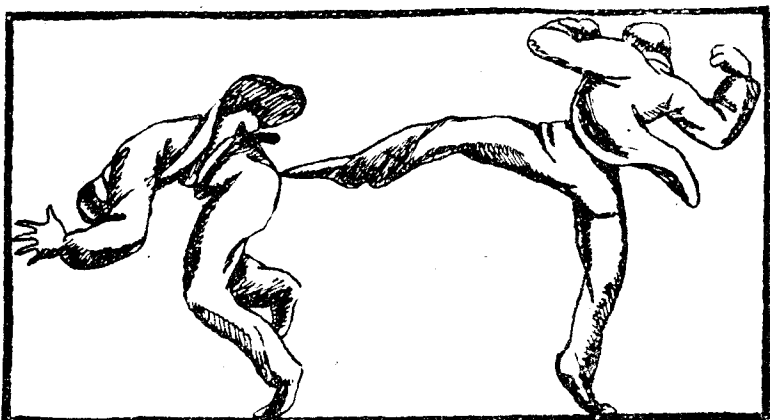
„Vai floricele! cât vă invidiez! fericite acelea, cari ca și voi, în aceste zile consacrate fericirii, se bucură de mângăerile dragelor lor“...

Dar norul dus pe aripele vântului a șoptit la urechea bărbatului vinovat plângerea soției sale și el, arzând de dorința de a obține iertare, pleacă, zboară și în câteva zile, tăcuta retragere a durerii este schimbată prin sostrea acestuia în locaș de veselie și plăcere.

Mica poemă este cum se vede plină de simțire și gândire și poate că dacă poetul nu ar fi avut în vedere mai mult forma și nu ar fi fost așa de minuțios în căutarea armoniei versului, ne-ar fi dat o poezie cu care puține ar fi rivalizat.

Poezii de mai târziu luară ca model versurile acestei poeme și autorul Nalodayi, o poemă lirică asupra lui Nala, întrebunțează aceeași metrică ca Ghatakarpara.

T. IORDĂNESCU

INSEMNĂRI

Jos intelectualii, sus masele! In cursul săptămânei trecute, d. Alexandru Vaida Voevod, enervat probabil de stăruințele fruntașilor filo-liberali din partidul național, a făcut o declarație care va rămâne, probabil, multă vreme, în amintirea intelectualilor ardeleni.

„Știm — a spus d-să, între altele — că o sută sau două sute de intelectuali vor părăsi partidul fuzionat pentru faptul că nu le convine fuziunea. Dar asta nu ne interesează. Avem în schimb masele populare dela Nistru până la Maramureș“...

Declarația d-lui Alexandru Vaida Voevod a fost primită, după cum era firesc, ca unanimă revoltă de întreaga opinie publică românească. Ea este o brutală palmă aplicată pe obrazul acelei intelectualități ardelenesti care dela unire încoace, a urmat pe d. Iu Iiu Maniu, cu toată naivitatea inimei sale.

Partidul național n'are nevoie de intelectuali... spune d. Vaida... n'are nevoie de oameni ai cugetului și chinuții de problemă.

N'are nevoie decât de masele analfabete care, dacă n'au pretenția să deslege problemele mari ale țării, știu striga „să trăiască!“ la adunări. De asta are nevoie d. Vaida, nu de altceva.

„Jos intelectualii, sus masele!“ spune latifundiarul dela Olpret. Să plece cărturarii, să plece cât mai repede și să nu încurce lumea cu ballvernele lor...

Și, intelectualii vor pleca...

Vor pleca, având convingerea nestrămutată că dupăcum n'au ce să caute în tabăra plutocrată a partidului liberal, ei sunt oaspeți nechemați și a cincea roată la car în noul partid al demagogiei naționale.

Nouă puțin ne pasă ce conduită are partidul național. Nu invidiem de loc pe cei ce astăzi promit a doua expropriere a moșilor dela țară. Știm

ce sfârșit au avut demagogii cari au dorit nu triumful adevărului și al dreptății, ci numai aplauzele mulțimilor lacome și haotice. Au urcat cu repeziciune treptele popularității, este adevărat; dar îndată după aceea, și cu prima ocazie, au fost aruncați fără milă în prăpastia uitării și a desinteresului, chiar de aceea, pe umerii căroră s'au ridicat.

Și pedeapsa aceasta nu va întârzia nici de astă dată. Ea va ajunge cu siguranță și pe cei cari astăzi, pentru a face o plăcere plebei, strigă: *jos intelectualii!*

Dacă ar fi mai înțelept și mai prevăzător, d. Alexandru Vaida ar lăsa în pace pe intelectualii Ardealului. Au suferit și suferă destul. Au învățat ei cum trebuie să rabde în tăcere și vor suporta și lovitura de picior a d-lui Alexandru Vaida...

...Și, intelectualii vor părăsi, pe rând partidul național. Il vor părăsi și despărțirea va fi fără regrete...

Programul noului partid. Dl Gh. Bogdan Duică, fruntașul țărănist dela Cluj într'un număr mai proaspăt al ziarului „Cuvântul“ aduce câteva fapte pentru a dovedi că țărăniștii din Ardeal la 10 Octombrie vor vota contra fuziunii, ori, cel puțin vor căuta „să nu lase aici în Ardeal, totul pe mâna partidului național“. Se vor mai cere — la datorii egale, drepturi egale. In caz de votare a fuziunii, țărăniștii nu voiesc ca în Ardeal să fie socotiți ca a șaptea spiță la roată. Probabil, țărăniștii din Ardeal vor rămânea în espectativă până când se va tipări programul noului partid. Ori, cum spune dl Bogdan-Duică: așteptăm ce va mai fi.

E o măsură pe care noi, nu le-o recomandăm. Dela unire încoace toți aceia cari cu privirile la d. Maniu au

așteptat ce va mai fi, au așteptat în zădar. La d. Maniu și viitorul e conjunctiv. Mai ales programul il vor aștepta zadarnic. Acest program, chiar și dacă se va elabora vre-odată, va avea mai puține articole decât pertractările ce se vor ținea în scop de a-i fixa definitiv textul. Cine știe, și atunci, va avea un conținut mai bogat decât cel de până acum, care a fost, o poliță bianco, neumplută și fără iscălituri!

Reciprocitate. — În ziare citim știrea că sârbii din Timișoara într'o ședință a comitetului lor bisericesc au hotărât înființarea unui gimnaziu cu limba de predare sârbească pe teritoriul acelu oraș. Deschiderea noului gimnaziu se va face, probabil, la toamna anului viitor, dacă, bineînțeles, se va putea câștiga asentimentul ministrului instrucției publice.

Nu avem nimic împotrivă. Dela unire încoace România a dat dovezi de o lungă toleranță față de minorități. S'au admis doar, chiar și licee evreești, cea-ce, statul maghiar de pe vremuri n'a admis fiilor lui Israil, celor „contopiți“ în națiunea maghiară. N'am' avea nici un motiv ca să nu admitem un gimnaziu și pe seama celor câteva zeci de mii de sârbi din Banat.

Și totuși, de astă-dată, credem că la acordarea concesiunii pentru deschiderea noului gimnaziu trebuie să fim cu anumite rezerve. Să ne aducem aminte că în Banatul atribuit Jugoslaviei a rămas un număr de români, cel puțin așa de mare ca și al sârbilor din Banatul românesc. Politica de opresiune urmată față de aceștia de statul iugoslav e atât de bine cunoscută, încât nu credem necesar să mai stăruim asupra ei. Ce să mai zicem de cei 300 mii de români din

Valea Timocului a căror existență statul iugoslav nici măcar nu o recunoaște. Și de români din Macedonia sârbească.

Guvernele dela Belgrad n'au înțeles să creeze Românilor de pe teritoriul Jugoslaviei soarta ce o au Sârbii din România. Dar, e timpul să li-se aducă aminte de această datorie de onoare, pentru-că, lipsa reciprocității în tratamentul față de minorități e o nedreptate ce nu mai poate dăinui. Dacă în soluționarea problemelor școlare, sârbești — așadar și a problemei proiectatului gimnaziu dela Timișoara, — guvernul român se va decide însăfârșit să urmeze într-o toată pilda Belgradului, nu va putea fi acuzat de nedreptate.

Comisia româno iugoslavă, care se va întruni încurând ca să discute chestiile de litigiu între cele două țări, ar fi bine să discute între altele și importanta chestie a atitudinii guvernului sârbesc față de sutele de mii de Români din Iugoslavia.

„Adevărul“ și fuziunea. Ziarul din Sărindar începe să sufere. Nu va ști cum se va „autodetermina“ în viitor față de „defecțiunile“ produse cu ocazia „marelui act“ politic. Ai impresia că „Adevărul“ e autorul fuziunii; ascultați ce spune: noi cari am susținut tot timpul ideea fuziunii, noi cari am emis și propagat această idee înainte ca ea să fi fost adoptată de partidele cari o realizează în fine, regretam, firește că în momentul decisiv ea nu întrunește consimțământul *unanim* al celor în drept. Să lăsăm la o parte acest defect al fuziunii. Și „Adevărul“ și toată lumea va vedea cum un măr putred foarte puțin la mijloc, va putrezi încă odată întreg. Dar e interesant ce atitudine va lua democrația sărindăristă față de defecționiști, avându-se în vedere că aceștia nu sunt cantități neglijabile. Va începe „Adevărul“ să combată pe d. Iorga? Și va deveni din nou d. Iorga antisemitul din 1906? Pentru noi, umoriști neobosiți, ne interesează această situație, și mai ales ne intrigă dilema „Adevărului“.